

201. -Comp. -आकुल *a.* full of care, disturbed in mind, anxious. -कर्मन् *n.* anxiety. -पर *a.* thoughtful, anxious. -मणिः 1. a fabulous gem supposed to yield to its possessor all desires, the philosopher's stone; काचमूलेन विक्रीतो हंत चिंतामणिर्मया Sānti 1. 12; अपि चिंतामणिश्चितापरि-भ्रममपेक्षते Māl. 10. 22; तदेकलब्धे हृदि मेऽस्ति लब्धुं चिता न चिंतामणिमप्यनघ्ये N. 3. 81, 1. 145. -2. N. of Brahmā. -वेदनम् *n.* a council-hall.

चिंतित *a.* 1 Thought, reflected. -2 Devised, found out. -सं 1 Reflection, thought. -2 Care, attention.

चिंतितः *f.*, चिंतिया Consideration, reflection, thought.

चिंत्य *pot. p.* [चिन्त कर्मणि यत्] 1 To be considered or thought over. -2 To be discovered, to be devised or found out. -3 Conceivable, comprehensible. -4 Requiring consideration, doubtful, questionable; यच्च क्वचिदस्फुटालंकारत्वे उदाहृतं (यः कौमारहरः &c.) एतच्चिंत्यं S. D. 1.

चिंतिडी The tamarind tree.

चिपट *a.* Flat-nosed. -टः Rice or grain flattened.

चिपिटः *a.* See चिपट. -Comp. -घीव *a.* short-necked. -नास, -नासिक *a.* flat-nosed.

चिपिटकः, चिपुटः Flattened rice.

चिप्पः A disease of the finger-nail; also चिप्प.

चिबु (बु) कं The chin; चिबुकं सु-दृशः स्पृशामि यावत् Bv. 2. 34; Y. 3. 98.

चिमिः A parrot; also चिमिकः.

चिर *a.* [चिरक्] Long, lasting a long time, existing from a long time, old; चिरविरहः चिरकालः चिरमिषं &c. -र A long time. Note.— The singular of any of the oblique cases of चिर may be used adverbially in the sense of 'long', 'for a long time', 'after a long time', 'long since', 'at last', 'finally'; न चिरं पर्वते वसेत् Ms. 4. 60; ततः प्रजानां चिरमात्मना भूतां R. 3. 35, 62; Amaru. 79; कियच्चिरं पार्यपु-त्रः प्रतिपत्तिं दास्यति S. 6; R. 5. 64; प्रीता-स्मि ते सौम्य चिराय जीव R. 14. 59; Ku. 5. 47; Amaru. 3; चिरासुतस्पर्शरसज्ञतां ययौ R. 3. 26; 11. 63, 12. 87; चिरस्य वाच्यं न गतः प्रजापतिः S. 5. 15; चिरे कुर्यात् Sat. Br. -Comp. -आयुस् *a.* long-lived. (-m.) a god. -आरोधः

a protracted siege, blockade. -उत्थ *a.* existing for a long time. -कार, -कारि क, -कारिन्, -क्रिय *a.* acting slowly, delaying, tarrying, dilatory. -कालः a long time. -कालिक, -कालीन *a.* 1. of long standing, old, long-continued. -2. chronic (as a disease). -जात *a.* born long ago, old. -जीविन् *a.* long-lived (-m.) 1. an epithet of seven persons who are considered to be 'deathless'; अश्वत्थामा बलिर्व्या-सो हनुपांश्च विभीषणः । कृपः परशुरामश्च सप्तैते चिरजीविनः ॥ -2. N. of Vishnu. -3. a crow. -4. N. of two plants जीवक &c. शास्माति. -पाकिन् *a.* ripening late. -पुटः the Bakula tree. -मित्रं an old friend. -मेहन् *m.* an ass. -रात्रं a period of many nights, a long time. उषित *a.* having lodged for a long time. -विप्रोषित *a.* long banished, a long sojourner. -सूता, -सूतिका a cow that has borne many calves. -सेवकः an old servant. -स्थ, -स्थायिन्, -स्थित *a.* lasting, long, enduring, continuing; durable.

चिरंजीव *a.* Long lived. -वः An epithet of Kāma.

चिरंटी, चिरिटी [चिरेण अटति पितृगृहात् भर्तृगृहं अट् अच् पृथो० Tv.] 1 A woman married or single who continues to reside after maturity in her father's house. -2 A young woman (in general).

चिरत्न *a.* (स्त्री f.) [चिरे भवः चिर-त्न] Of long standing, old, ancient.

चिरंतन *a.* (नी f.) [चिरं भवार्थे टृच् लृट् च] Of long standing, old, ancient; स्वहस्तवत्ते मुनिमासनं मुनिश्चिरंतन-स्तावदभिन्यवीविशत् Si. 1. 15; चिरंतनः सुहृद् &c.

चिरायति Den. P.; also चिरायते To delay, tarry; कथं चिरायति पांचाली Ve. 1; किं चिरायितं भवता; संकृतके चिरयति प्रवरो विनोदः Mk. 3. 3.

चिरिः A parrot.

चिरि 5 P. (चिरिणोति) To kill, hurt, injure (used only in the Veda).

चिरुः The shoulder-joint.

चिर्भटिः A sort of cucumber.

चिळ 6 P. (चिलीति) To put on clothes.

चिलमी (मि) लिका 1 A kind of necklace. -2 A fire-fly. -3 Light-

चिह्न 1 P. (चिहति, चिह्नन) 1 To become loose, be slack or flaccid. -2 To act wantonly, sport.

चिह्न *a.* [चिह्न-अच्] Blear-eyed.

-ह्नः 1 A bleared or sore eye. -2

The (Bengal) kite; चिह्न also in this sense; बंधनघट्टो गृहकपोतचिह्नाया मुये पतितः M. 4; cf. English "From the frying-pan into the fire".

-Comp. -आभः a petty thief, a pick-pocket.

चिह्नका, चिह्निका, चिह्नी A cricket; cf. शिहिका.

चिविः The chin.

चिविट =चिविट q. v.

चिहण *a.* =चिह्नण q. v.

चिदुर =चिकुर q. v.

चिह्न 10 U. (चिह्नयति-ने) To mark, stamp (properly a Denom. from the noun चिह्न).

चिह्न 1 Mark, spot, stamp, symbol; emblem, badge, symptom; ग्रामे-षु यूपचिह्नेषु R. 1. 44; 3. 55; संनि-पातस्य चिह्नानि Pt. 1. 177. -2 A sign, indication; प्रसादचिह्नानि पुरःफलानि R. 2. 22; प्रहर्षचिह्न 2. 68. -3 A sign of the zodiac. -4 Stamp, print, impression; पद् ०. -5 Aim, direction. -Comp. -कारिन् *a.* 1. marking, spotting. -2. striking, wounding, killing. -3. frightful, hideous.

चिह्नित *a.* 1 Marked, signed, stamped, bearing the badges of an office; Y. 2. 85; 1. 319; दिवा चरेयुः कार्यार्थं चिह्नितं राजशासनैः Ms. 10. 55, 2. 170. -2 Branded. -3 Known, designated.

चीकू 1. 10. P. (चीकति, चीकयति) 1 To endure, bear, suffer. -2 To be impatient. -3 To touch.

चीत्कारः An onomatopoeic word, the cry of certain animals, particularly of the ass or elephant; स विधीयति चीत्काराद्भवस्ताडितो यथा H. 2. 31; वैनायक्यश्चिरं वो वदनविधुतयः पातु चीत्कारवन्त्यः Māl. 1. 1.

चीनः [चि-नक् णो० दीर्घः] 1 N. of a country, the modern China. -2 A kind of deer. -3 A sort of cloth. -4 A thread. -नाः (m. pl.) The rulers or people of China. -नं 1 A banner. -2 A kind of bandage for the corners of the eyes. -3 Lead. -Comp. -अंशुकं, -वासस् *n.* China-cloth, silk, silken cloth; चीनांशुक-